

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

27 Mart 2003 Perşembe

57 nci Birleşim

*2.- 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu
(1/530) (S.Sayısı:76) (Devam)*

51 inci maddeyi okutuyorum:

.....

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, 51 inci madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Akif Hamzaçebi'nin söz talebi vardır.

Sayın Hamzaçebi, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüştüğümüz 51 inci madde, yürürlük ve yürütme maddelerinden önceki son madde ve bütçe kanununun en uzun maddesi. Okurken hepimiz fark ettiniz herhalde, en son (y) fıkrasına geldi, benzeri madde geçenki bütçe kanununda da var, orada (u) fıkrasında kalmıştı, bu dönem bir miktar daha fıkra ilave edilmiş, (y) fıkrasına gelmiş, herhalde, bir dahaki yıl alfabeyi değiştirmemiz gerekecek; çünkü, (z) harfinden başka harfimiz yok.

Madde, Anayasaya aykırı çok sayıda hükmü taşıyor; bu, çok açık. Dönersermaye gelirlerinden...

ÜNAL KACIR (İstanbul) – Hepsine de, Anayasaya aykırı diyorsunuz!

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Aykırılığı burada belirtmek zorundayız. Aykırılığı, sizlerin, Genel Kurulun bilgisine sunmak zorundayız ki, hükümet, bu konuda yapacağı yasal düzenlemelerde, bunları dikkate alsın. O nedenle, aykırılığı sizlerin bilgisine sunuyoruz.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) – Gerçekten, hangi maddeler aykırı Anayasaya; öyle bir şey yok. Biz de hukukçuyuz.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Demek ki, aynı hukuk kulvarında yetişmemişsiz sayın milletvekilim.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) – Hangisi aykırı, onu söyleyin?

BAŞKAN – Sayın Bulut, lütfen, hatibe müdahale etmeyiniz.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Şimdi, bellibaşlılarını size sayacağım; siz de, Anayasa ve hukuk bilgilerinizi, bir kez daha gözden geçirme imkânını bulacaksınız tahmin ediyorum.

ÜNAL KACIR (İstanbul) – Bugüne kadar birçok kanun çıkardık, hepsi için bunu söylediniz!..

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Madem konu açılmışken şunu ifade edeyim. Bu bütçe kanunlarında yer alan Anayasaya aykırı hükümlerin, ilgili yasasına taşınması için, Maliye Bakanlığının önceki hükümetler döneminde hazırlamış olduğu bir yasa tasarısı vardır, Genel Kurulun gündemine kadar gelmiştir, ancak, kadük olmuş, yasalaşmamıştır. Yani, bu maddelerin Anayasaya aykırı olduğunun Maliye Bakanlığı da farkındadır, bilincindedir. Tahmin ediyorum, şimdiki Maliye Bakanımız da bunun farkındadır ve bu yasayı Meclisin gündemine getirecektir. Kendileri, bunu, muhtelif vesilelerle, burada, Mecliste ifade etmişlerdir.

Bağ-Kur primlerinden işsizlik sigortası primlerine kadar, döner sermaye hâsılatlarından kesilecek payların yüzde 10'dan yüzde 15'e çıkarılmasına kadar, döner sermayelerden yapılacak ödemelere çeşitli sınırlar konulmasına kadar, çok geniş bir yelpazede, çok çeşitli maddeler var. Bunların belli başlılarına değineceğim zaman kısıtlılığı nedeniyle.

Maddenin (a) fıkrasının 5 numaralı bendiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü maddesi 2003 yılında uygulanmayacak hükümler arasına alınmaktadır; bu, çok önemli bir düzenlemedir. Daha önce görüşülen 30 uncu maddeye paralel olarak, bu hüküm, ilk kez burada konulmuştur. 30 uncu madde, memur aylıklarında katsayı artışını düzenleyen maddedir. Bütçe kanununda her yıl bu olur. Devlet Memurları Kanununa göre, katsayının bütçe kanununda belirlenmesi gerekiyor. 154 üncü maddenin 2003 yılında uygulanmayacak hükümler arasına alınması, bu maddede böyle bir hüküm ilk kez bu bütçe yasasında yer alıyor. 154 üncü maddenin birinci fıkrasında ne deniliyor: “Memur aylıklarında uygulanan katsayı üçer veya altışar aylık dönemler itibariyle genel bütçe kanunuyla tespit edilir.” Birinci cümlesi bu. Fıkranın ikinci cümlesinde “malî yılın ikinci yarısında, memleketin ekonomik gelişmesi, genel geçim şartları ve devletin malî imkânları göz önünde bulundurulmak suretiyle, Bakanlar Kurulu bu katsayıları ikinci yarının tamamı veya üçer aylık dönemler itibariyle uygulanmak üzere değiştirmeye yetkilidir” deniliyor.

Neden bu madde uygulanmayacak hükümler arasına alınıyor? Bu madde yerinde kalabilir. Bakanlar Kurulu, ülkedeki genel geçim şartlarını dikkate alacak, devletin malî imkânlarını dikkate alacak; bunları dikkate alarak, yılın ikinci yarısı için altışar aylık veya üçer aylık dönemler itibariyle katsayı artışını belirleyecek. bunun durmasında ne gibi bir mahzur var 657 sayılı Kanunda; hiçbir mahzur yok. Neden uygulanmayacak hükümler arasına alınıyor? O halde, bir farklı niyet var burada; yani, ya bu katsayı artışını tespit ederken genel geçim şartlarını dikkate almayacaksınız ya da yılın ikinci altı ayının tamamı için bir artış vermeyeceksiniz. Hükümet bunun aksini söyleyebilir, Sayın Bakanımız aksini ifade edebilir; Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir, Bakanlar Kurulu bu yetkiyi bu şekilde kullanabilir. Doğru, Bakanlar Kuruluna bu yetki verilmiştir; ama, yetkiyi çerçeveyeleyen şu sınır, şu şartlar, o yetkide yoktur; yani, bunları dikkate almaksızın Bakanlar Kurulu belirleyebilir; bu yetkiyi alıyor. Bunları dikkate alarak da belirlemesi mümkün; ama, dikkate almayarak da belirleme yetkisini alıyor. Bunu yılın ikinci yarısında göreceğiz; memur maaş aylıklarındaki artış oranının ne olacağını,

daha doğrusu, yılın altı aylık dönemi için mi, daha kısıtlı bir dönem için mi ve geçim şartlarını dikkate alarak belirlenecek bir artış oranı mı olup olmayacağını, yılın ikinci yarısına girerken, Bakanlar Kurulunun alacağı kararda göreceğiz.

Maddenin (v) ve (y) fıkraları, yine, özellikle yerel yönetimleri, belediyeleri ilgilendiren çok önemli fıkralar. Ne yapıyor (v) fıkrası; 2380 sayılı Kanuna göre, belediyelere, İller Bankası aracılığıyla vergi gelirlerinden verilmekte olan yüzde 6 oranındaki payı, yüzde 5'e indiriyor ve şubat ayı gelirlerinden başlayarak bu kesinti yapılacak; martta yapılacak kesinti, şubat ayı gelirlerinden yapılacaktır, orada başlayacak, yüzde 6 oranında bugüne kadar pay ayrılmaktayken, yüzde 5 oranında ayrılacaktır bu pay.

Yine, maddenin (y) fıkrası, 3030 sayılı Kanuna göre, büyükşehir belediyelerine, büyükşehir sınırları içerisinde tahsil edilen vergi gelirlerinden yüzde 4,1 oranında ayrılmakta olan payı, yüzde 3,5'a indirmektedir. Hem büyükşehir belediyeleri hem de diğer belediyeler, vergi gelirlerinden almakta olan payı daha az alacaktır. Bunun gerekçesi hükümet tarafından şu şekilde açıklanmaktadır... Daha evvel, maddenin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri sırasında da bu düzenlemeleri eleştirdik, kendimize göre çözümleri ve

alternatifleri sunduk. Hükümetimizin açıklaması şu oldu: "Ek Emlak Vergisi getirilmektedir; ek Emlak Vergisiyle elde edilecek hâsılat belediyelere bırakılmaktadır. Buradan, ek Emlak Vergisiyle 650 trilyon liralık bir gelir planlanmıştır. Bu ek Emlak Vergisiyle planlanan 650 trilyon liralık gelir belediyelere bırakılıyor, onun karşılığında da, biz, belediye paylarını buradan kesiyoruz." İlk bakışta, bu, doğru gibi gözükebilir; ama, gerçekte doğru değil. Siz, genel bütçenin dengesini kuruyorsunuz. Ben, belediyelere 650 trilyon lirayı bırakıyorum, belediyelere verilecek payı da İller Bankasından bu miktar kesiyorum... Hesap doğru. Siz, genel bütçe olarak hesabınızı tutturdunuz; ancak, belediyelerin hesabı tutmadı. Belediyelere dağıtılan bu pay, İller Bankasında nüfus esasına göre dağıtılmaktadır. Peki, belediyeler Emlak Vergisini hangi esasa göre tahsil ediyor; emlak vergi değerlerine göre. Şimdi, İstanbul'daki vergi değerleriyle, Ankara'daki vergi değerleri ile Trabzon'un Pelitli Belediyesindeki veya Darıca Belediyesindeki vergi değerleri aynı mı; Kilis'in Polateli Belediyesindeki vergi değerleri aynı mı veya Hakkâri'nin veya Aksaray'ın vergi değerleri aynı mı; hayır, düşük. Türkiye'de 3 200'ü aşkın belediye var, bunun 2 000'i belde belediyesidir. Belde belediyelerinde Emlak Vergisi hâsılatı yok denilecek kadar azdır, son derece düşüktür; çünkü, emlak vergi değerleri düşüktür. Biz, ek Emlak Vergisini size bırakıyoruz, siz, onu tahsil edin, ben de sizin payınızı yüzde 1 oranında kesiyorum demek, belediyelerin kaynaklarını kesmek demektir. Bunu, kesinlikle doğru bulmuyoruz. Hükümet, hem hükümet programında hem acil eylem planında "yerel yönetim reformu yapacağız; yerel yönetim reformu yaparken, yerel yönetimleri kaynak yönünden güçlendireceğiz" diyor. Evet, ilk uygulamasını burada görüyoruz. Bunu çok çeşitli vesilelerle söylüyorum, söylüyoruz, bütün arkadaşlar söylüyor. vergi reformu deniliyor; ama, getirilen düzenlemelerin, vergi reformuyla, vergiyi tabana yaymayla bir ilgisi olmadığını söylüyoruz; büyük bir U dönüşü görüyoruz. Yine, burada bir U dönüşü... Yerel yönetimleri kaynak yönünden güçlendireceğiz iddiasında olan hükümet, buradaki kesintilerle, yerel yönetimlerin kaynaklarını keserek, onların vatandaşa sunacağı hizmetlerden tasarruf etmeye çalışmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, sürenize 1 dakika ilave ediyorum; lütfen, konuşmanızı tamamlayınız.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - 650 trilyon lira belediyelerin gelirlerinden kesilmektedir, büyükşehir belediyelerinden yapılan kesinti 275 trilyon liradır. Büyükşehir belediyelerinden yapılan kesintiyi telafi edecek tutarda da bir Emlak Vergisi hâsılatı büyükşehir belediyelerine bırakılıyor değildir. Büyükşehir belediyelerinin ve diğer belediyelerin vatandaşa sunacağı hizmetten tasarruf edilmeye çalışılmaktadır; bunu, kesinlikle, doğru bulmuyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yine aynı örnekte, Adapazarı Büyükşehir Belediyesi var. Bakın, Adapazarı Büyükşehir Belediyesinin, deprem nedeniyle... Daha önce yüzde 5 olan, bütün büyükşehir belediyelerinde yüzde 5 olan paylar, geçen yılın ocak ayında, 2002 yılının ocak ayında yüzde 4,1'e indirilmişti; bunun nedeni, büyükşehirlerde Emlak Vergisi 1 kat artırılmıştı, o Emlak Vergisi onlara bırakılmıştı önceki hükümet tarafından, karşılığında da, bu pay, yüzde 5'ten yüzde 4,1'e indirilmişti; ancak, Adapazarı Büyükşehir Belediyesi bundan hariç tutulmuştu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, uzmanlık alanınıza giriyor, güzel konuşuyorsunuz; ama, sözünüzü kesmek zorundayım. Son cümlelerinizi alabilir miyim.

Buyurun...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Şahsım adına da söz talebim vardı; alabilir miyim?..

BAŞKAN – Sayın Koç'tan sonra, size, şahsınız adına söz vereceğim.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Peki, son cümlemini söyleyeyim, daha sonra...

OĞUZ OYAN (İzmir) – Haluk Koç yer değiştirdi Sayın Başkan; Sayın Hamzaçebi şahsı adına da konuşsun.

BAŞKAN – Tamam.

Buyurun, devam edin Sayın Hamzaçebi.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Anlayışınıza teşekkür ederim Sayın Başkan.

Adapazarı Büyükşehir Belediyesinin payı yüzde 5'te tutulmuştu. Deprem nedeniyle zaten tarumar olmuş bir kent, Emlak Vergi değeri denilen şey zaten yok, ek Emlak Vergisi yok; şimdi, o payda 4,5'e indiriliyor; yani, bu kadar ince hesaplarla Adapazarı Büyükşehir Belediyesinin de payını biraz daha keselim... Acaba, Adapazarı kendisini toplarladı mı? Sizlerin takdirine sunuyorum.

51 inci madde o kadar geniş ki, şimdi, gelen önergelerden anlıyoruz ki, bu maddeye birçok önerge daha ilave edilecek. Belki, (z) bendi de böylece doldurulmuş olacak tahmin

ediyorum. (z) bendi dolacağı için, diğer önermeleri de başka bentler, başka fıkralar olarak eklemeye çalışacak Hükümet ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna mensup arkadaşlarımız.

Değerli arkadaşlar, görüşülecek olan bir önerge; Özelleştirme Yasasında değişiklik içeriyor. Özelleştirme Yasasındaki değişikliğin, bu bütçe yasasıyla nasıl bir ilgisi vardır? Bu bütçe yasasına, hangi mantıkla, hangi düşünceyle bunu koyacağız? Efendim, bakanlık sayısını azalttık, o nedenle, yeni bir düzenleme ihtiyacı duyduk... Bunu ilgili yasasında yapalım, 4046 sayılı yasaya bir değişiklik teklifi gelir, görüşülür, tartışılır ve yasalaşır.

Bakın, Plan ve Bütçe Komisyonunda ek vergiler görüşüldü, yarın yeni vergi tasarısı görüşülecek, pazartesi bakanlıkların birleştirilmesine ilişkin yasa tasarısı görüşülecek, eğer çok acele ediliyorsa, yine Özelleştirme Yasasında bir değişiklik teklifi olarak veya tasarısı olarak getirilir, burada görüşülür; yani, bu aceleyi anlamak mümkün değildir.

Yine, bu Özelleştirme Yasasıyla ilgili yapılmak istenen farklı bir değişiklik daha var. Sadece, bakanlık sayısındaki azalmaya paralel olarak, o örgütlenmeyi, o yapılanmayı değiştiren bir düzenleme değil. Bakın önerge ne diyor: "Özelleştirme uygulamaları sonucu, alıcılarla yapılan satış sözleşmelerinde yer alan malî yükümlülükleri, ortaya çıkan malî ve ekonomik zorunlu sebeplerin varlığı halinde, gerektiğinde yeniden düzenlemeye karar vermek, kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen işleri karara bağlamak..." Özelleştirme İdaresinin görevi olarak sayılıyor. Özelleştirme İdaresi Yasasındaki çok temel bir anlayışı, bütçe yasasında, bu gece yarısı, sabaha karşı görüşmeleri sırasında, bu önergeyle değiştirmeyi anlamak mümkün değildir; özelleştirmenin kendi sistemi vardır.

Burada, hakikaten bir değişiklik ihtiyacı var ise, hükümet bu ihtiyacı duyuyor ise, bunu getirir, tartışırız. Sabaha karşı; bunu, burada görüşmeden, tartışmadan, içimize sindirmeden kabul etmeyi doğru bulmuyorum arkadaşlar. Sizlerin, bu konuyu en iyi şekilde tartacağınıza, değerlendireceğinize inanıyorum.

Şimdi, ortaya çıkan malî ve ekonomik sebeplerin varlığı halinde, bu şartları, gerektiğinde yeniden düzenlemeye karar vermek; ister istemez, insanın aklına bazı sorular geliyor.

Özelleştirme İdaresi, Başbakanlığa bağlı idi, bir Başbakan yardımcısına bağlı idi; bir de Maliye Bakanlığına bağlandı. Bağlanabilir; hükümetin takdiridir; ama, bu bağlantıyı yaparken, bir yanda, Özelleştirme Yasasında, onun esaslarında, çok temel bir değişiklik yapıyoruz ve bunu, gece yarısı, sabaha karşı, hiç tartışmadan, esasına girmeden görüşeceğiz, belki kabul edeceğiz; bilmiyorum, nasıl oy vereceksiniz! Bunları, kesinlikle doğru bulmadığımızı ifade etmek istiyorum.

Saydam devlet, bütün tasarruflarını, bütün düşüncelerini, ilgili süreçlere sokan, orada tartışan, ondan sonra yasalaştıran devlettir; bize bu yakışır. Saydamlık, artık, 21 inci Yüzyılın kavramı, herkesin kavramı. Bizim de programımızda vardı, Adalet ve Kalkınma Partisinin de programında vardı; ama, gelen uygulamalarda görüyoruz ki, bu kavrama oldukça uzak düşmüştünüz; bunu, üzüleneye görüyorum.

Sigorta primlerinden ruhsatsız yapılara elektrik bağlanmasına kadar birçok madde daha var. Bunların hepsi birer ihtiyaç olabilir -bu önermeleri söylüyorum- ama, hepsi getirilir,

tartışılır, konuşulur, ondan sonra, eğer yasalaşması gerekiyorsa, Türkiye Büyük Millet Meclisi buna...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, 57 nci Birleşimde her konuşmacı için, 1 dakika eksüre vermiştim. Siz, ikinci konuşmayı şahsınız adına yaptınız; 1 dakikalık süreyi, size de ilave ediyorum.

Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Zaten, konuşmamı bitirmiştım. Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.